

Odrišča

Surova subtilnost

11. Februarja, 2020

08:11

Tekst in glas: Matic Ferlan

Recenzija: Anja Guid

Uporabljena glasba: Louis Andriessen, *Hout (Wood)*, 1991; vse pravice pridržane nosilcu avtorskih pravic

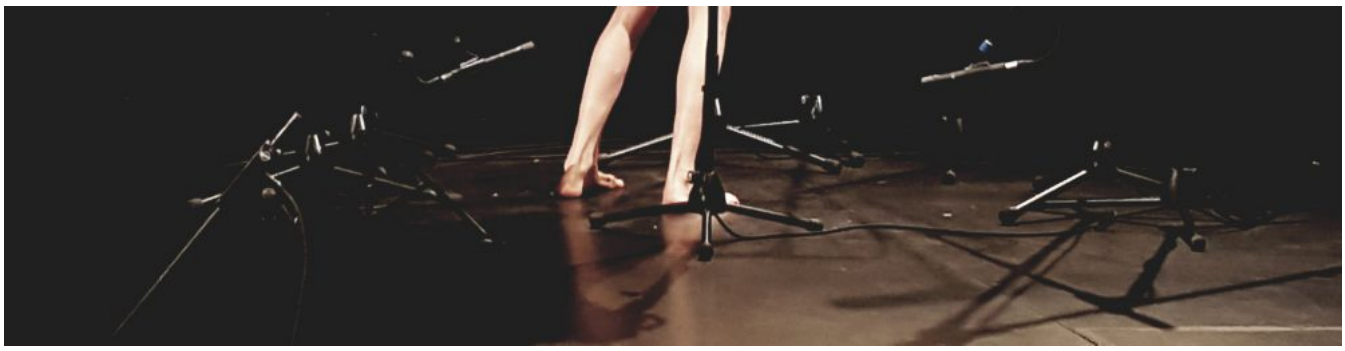
Uporabljene fotografije: Sara Horžen; vse pravice pridržane nosilcu avtorskih pravic

---

Pred kratkim smo si lahko ogledali frišno stvaritev projekta VN Lab – laboratorija Vie Negative za uprizarjanje. Igralka **Anja Novak**, sicer stalna članica ansambla Slovenskega mladinskega gledališča, je v sodelovanju s **Tomažem Gromom** zbranemu publikumu v prostorih Nove pošte prikazala moralizirajočo vinjeto, kjer vlogo dostavljavca sporočila zavzema zvočna ilustracija videnega, tematsko pa se pred nami razgalja sáma umetnikova bit, ki je senzibilno vpeta v dogajalno podstat zafuranega sveta leta 2020.

Ker se je zbranim obetal koncertni performans, katerega vrlo pomembna gradnica naj bi bila tišina, smo bili v izogib povzročanju dodatnega hrupa pred začetkom performansa vljudno naprošeni, da vrhnja oblačila odložimo v predprostoru. V dvorani – za udobno sledenje dogajanju kar malo prevroči – nas je pričakalo troje obrazov. Na levi je sedela dramaturginja predstave **Varja Hrvatin**, na desni oblikovalec zvoka Tomaž Grom. Anja Novak se je odrskemu tihožitju – zaboju z od oka petnajstimi kilami surovih testenin, stolu in intenzivno ozvočene mize na sredini – pridružila šele, ko je v dvorani zavladala tišina. Tista zaresna tišina, ko se jasno sliši brnenje reflektorjev in požiranje sline pet vrst za teboj …

Prva slika. Od tišine se zvrti. Performerka se je s stoično samozavestjo usedla na pripravljen štokrle in s testeninami pričela izvajati eksperimentalno zvočno arabesko. Akt, ki nas uvede v sredin januarski večer, se prične s solo točko za dva špageta, ki zvok (ali bolje zvokec) ustvarjata z rahlim trkom drug ob drugega; tišina je bila res fenomenalno tiha! Ob vsakem zlomu *ad hoc* glasbila je ta romal v ponev, na sceno pa je s komaj slišnim trkcem prišel nov. In vsaka menjava je pomenila višjo glasnost. Ko je ta dosegla res nevzdržno jakost, se scena radikalno zaključi. Ob pomoči Tomaža Groma je bil zvočni material, mestoma sicer skoraj ritmičen in melodičen, namreč potenciran do skrajno iritirajočega in neprijetnega zvoka, ki je povzročil neugodje, bolečino in kurjo polt.

Druga slika. Fino blanširan umetnik. V središču dogajanja se znajde ponev. Umetnica testenine meša, lomi, gnete, drobi, melje, tolče in premetava. S ponvijo se drič̆a po polnem odru špaget in jih drobi na prafaktorje, dokler nismo priča pravi groteski, čistemu razdejanju. Zvok je ponovno obdelan in multipliciran, kar razpoloženje dogajanja tesnobno obarva. Če je bilo prvo dejanje elegantno koncipirano, je drugo raztreseno vse naokoli. Performerka narativ iz dozdajšnje linearne predvidljivosti popelje na kaotičen, a vseeno katarzičen izlet. Radikal, ki ga predstavlja skorajšnja fantazma konca prve slike, se še bolj radikalizira – oživi: postane meso, njegova akterka pa z znanimi evharističnimi verzi: *»To je moje telo, ki se daje za vas!«*, izpisanimi na projekciji za njo, prevzame drugačno vlogo in skorajda dobesedno utelesi misel Danila Kiša: *»Ne verjemi prerokom, ker si prerok ti.«*

Tretja slika. Iz sebe delam kar hočem. Umetnica stopi v precizno zastavljeno zvočno zanko, kjer z manipulacijo lastnega telesa producira nov zvočni stavek in tako spretno prehaja med vlogama producenta in sredstva. Nonšalantno namreč poskrbi za pok mehurčkov kavitacije ogljikovega dioksida v praktično vseh sklepih. Grom zajeti zvok spretno procesira in v arbitrarnem rastru pošilja nazaj med gledalstvo. Anja Novak mestoma prehaja med lastnim užitkom in bolečino, publika, vedno bolj sprijaznjena s

kontrastno naravo predstave, pa je prosto po Štefančiču skorajda nesramno potisnjena v *shock & awe* cono. Nežna, vsem ljuba oblika testenin proizvaja zvoke groze, medtem ko šibko, anoreksično telo nastopajoče zgolj s srepim pogledom v občinstvo na prizorišču ohranja disciplinirano tišino.

Četrta slika. Kruha in iger. Špageti manično dežujejo po odru, dokler jih ne zmanjka in ne poka pod vsakim korakom. Prizorišče je v nekaj suverenih metih napolnjeno s testeninami. Performerka poskrbi, da je metafora za vse, kar šteje, enakomerno razdeljena med lačno ljudstvo. Šele takrat, ko je bilo vse razdano in izpraznjeno, ko v materiji ostane le še nič in v zvoku le še tišina – zopet tista *jebena* tišina – je mineštra končana. Umetnica je v zaboju odnesena z odra. Njene travme so bile tekom predstave dane na ogled in gledalec je bil tisti, ki jih je kanaliziral v formo eliksirja svobode.

Prek kaotične dramaturške sestave, ki sicer tvori koherentno celoto, je Anja Novak dosegla razmeroma klasičen izplen lastne katarze in uprizorila osvoboditev iz

utesnjujoče kletke lastnega telesa. Ker je občinstvo tekom predstave *incognito* postalo aktiven soavtor performensa, se končna osvoboditev čuti izredno omniprezentno. Prekati za nadaljevanje pa so zastavljeni tako prosto, da si težko predstavljam slučaj, ko tak konec ne bi zadostil. Gib in zvok rezultirata v surovo subtilni poetiki, ki je bila v nedavni produkciji sodobnega gledališča prej kot ne redkost.

Avtor

Matic Ferlan

umetnostni zgodovinar, magister govora, oblikovalec zvoka, Odriščar

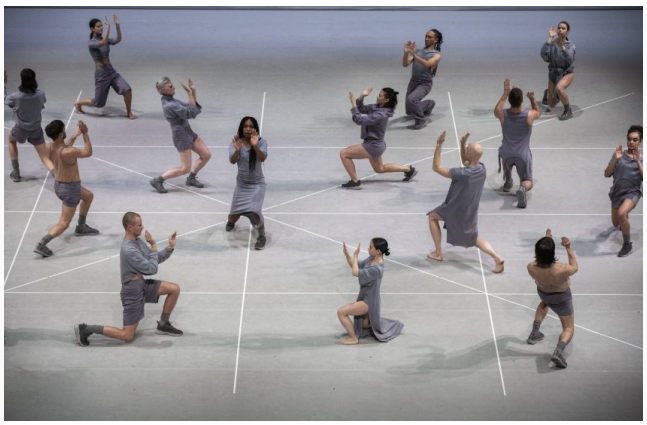
View all posts

anja guid , anja novak , matic ferlan , moje telo moja kletka , nova pošta , sara horžen , tomaž grom , varja hrvatin , via negativa , vn lab

PREDHODNA OBJAVA
Heroj 3.0 ali težka je ta herojska

NASLEDNJA OBJAVA
To ni predstava, to je vaša refleksija! / This is not a show, this is your reflection!

Morda te zanima tudi:

Kako je ime ciklonom, kadar so ujeti v negibnosti?

15. Maja, 2023

Pred uporabo natančno preberite navodila

19. Aprila, 2023

odrisca

TEMA: PREFER BY TEMPLATE SELL.